Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium
Rates furnished on application

Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXVII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 4-го ЖОВТНЯ 1919. Ч. 118. VOL. XXVII. JERSEY CITY, N. J. SATURDAY, OCTOBER 4, 1919. No. 118.

ПРЕЗИДЕНТ ВІЛСОН ТЯЖКО ХОРИЙ.

Ґен. Денікін рішучо противить ся независимости України.

Большевики мали розстріляти на Україні американського ґенерала.

Італія в передодни революції. -- Соціялісти взивають загал до поваленя правительства.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

ҐЕН. ДЕНІКІН ПРОТИ НЕЗАВИСИМОЇ УКРАЇНИ.

Українські війска відносять ся до Денікіна невтрально.

(Після кореспонденції **Гаролда Вілліямса**).

РОСТІВ НАД ДОНОМ, 13. вересня. — На західній Україні панує нині заколот, все зміняєть ся як в калейдоскопі. Армія добровольців ґен. Денікіна починає набирати „міжнародного" значіня і впливати на зміну відносин у східній і середній Европі. На західній Україні большевики зникли зі сцени. Їх війска, прогнані з Києва, уступають з поспіхом у північно-східнім напрямі в страху, щоби не відтяли їм відвороту польські війска, які зближають ся до Гомля. Инша большевицька армія оперує ще на північ від Одеси, шукаючи дороги на північ через територію між Дністром і Дніпром, на якій оперують невтральні, приязні і ворожі армії.

Міжтим армія добровольців держить у своїх руках Київ і частину територіі на захід від міста. Їх найблизшими сусідами від заходу є галицько-українські війска під командою австрійського ґенерала Кравса. Ся армія, побита Поляками у східній Галичині, уступила з[illegible]. Вона і вела воєнні операції спільно з війсками Петлюри. Стрінувши ся з армією добровольців в Києві, галицькі війска заявили були зразу, що вони не мають нічого спільного з Петлюрою та що вони борють ся лише проти большевиків.

На тій підставі командант армії добровольців зробив з ними угоду в справі дальшої спільної акції. Але вже слідуючого дня галицько-українські війска повідомили, що їх попередна заява була мильна та що вони щодо воєнних операцій підлягають Петлюрі. По сій заяві командант армії добровольців візвав їх, щоби опустили місто і уступили на захід, що й вони без ніякого спротиву вчинили.

Під теперішну пору стоять вони здовж зелізничого шляху Бердичів-Козятин-Фастів.

Галицька армія робить вражінє, що є добре зорґанізована, за те банди Петлюри, які держать у своїх руках лінію Каменець Подільський-Винницю-Умань з Винницею яко головною кватирою, не ріжнять ся нічим від банд рабівників, на чолі яких стоять ріжні самозванчі гетьмани.

Теперішні відносини між армією Денікіна а Українцями рівнають ся зоруженій невтральности. Одиноким союзником большевиків на Україні є під теперішну пору звісний злочинець Махно, якого банда оперує між Дніпром і Бугом. Він розпоряджає досить сильною армією, яка в більшій части складаєть ся з полків давної одеської армії большевицької. Ся армія потерпіла була недавно невдачу і правдоподібно її сила зменьшить ся до степени банди рабівників.

Над Дністром війска Денікіна стоять в злуці з Румунами, а на півночи злучать ся вони в протягу кількох днів з Поляками, які наступають на Гомель і Коростень.

Ся незвичайно дивна ситуація вимагає не так воєнних, але радше дипльоматичних і політичних заряджень. Щодо українського руху то Денікін годить ся на значну територіяльну автономію, яка би дала змогу плекати українську мову і літературу. Але Денікін рішучо противить ся змаганям Українців до цілковитої независимости від Росії, які попирала Німеччина, і яких речником являєть ся Петлюра. На се Денікін ніколи не згодить ся в „імени єдиної і неділимої Росії".

Денікін вважає Поляків союзниками в боротьбі проти большевиків і має надію, що з Поляками вдасть ся йому навязати постійні приязні зносини. Територіяльні спори мали би бути полагоджені пізнійше. Польська військова і економічна місія прибула якраз до головної кватири Денікіна, щоби уложити вдоволяючі услівя тимчасового спожитя. Таксамо є вигляд на порозуміне з Румунією.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ ДЖЕДВІН ПРОПАВ В ДОРОЗІ ДО КИЄВА.

Ходить чутка, що його розстріляли большевики.

(Після кореспонденції **Крістофера Ломбі**).

ВАРШАВА, 2. жовтня. — Тут дуже побоюють ся о долю американського ґенерала Джедвіна, який був членом комісії під проводом Морґентава. На припоручене американської мирової делеґації ґен. Джедвін мав удати ся до Києва, щоби провірити положене на Україні.

Ґен. Джедвін прибув до Луцька літаком. З Луцька виправив ся він дня 14. вересня автомобілем в дальшу дорогу до Києва в товаристві поручника Г. Бова, члена англійської військової місії у Варшаві. Пізнійші вісти доносили, що їх задержали були селяни і передали Петлюрі.

Українське правительство, від якого зажадано інформацій про долю обох офіцирів, доносить, що ґен. Джедвін розмовляв з Петлюрою в Козятині і відси враз з поручником Бовом відїхав зелізницею через Фастів до Києва. Якраз під сю пору сильний відділ большевицьких війск, який уступав зпід Одеси на північ, заняв Фастів у свої руки.

Особи, які недавно прибули з України, доносять на підставі оповіданя селян з околиці Фастова, як слідує:

„Большевики полонили двох аліянтських ґенералів і розстріляли".

(Ґен. Джедвін був визначним офіциром-інжиніром в американській армії).

В ІТАЛІЇ.

ІТАЛІЙСЬКОМУ ПРАВИТЕЛЬСТВУ ГРОЗИТЬ УПАДОК.

Д'Анунціо аґітує за військовою диктатурою.

Трієст, 2. жовтня. — Ґабрієле д'Анунціо, якого підпирає військова партія в Італії, має намір віддати цілий край в руки військового диктатора та повалити правительство премієра Нітті.

Жовніри чинної армії симпатизують з д'Анунцієм і на його приказ обсадять всі міста, проголошуючи військову диктатуру.

В Дальмації можна надіяти ся кождої хвилі вибуху війни.

Д'Анунціо сконфіскував у Фюме фонди, а всіх банкирів-Жидів вигнав з міста. Д'Анунціо має намір зробити Фюме головною підставою воєнних операцій.

В РОСІЇ.

Большевики опорожнили Тобольск.

ЛОНДОН, 1. жовтня. — Бездротна телеґрама з Москви доносить, що большевицькі війска опорожнили Тобольск.

Правительство Колчака доносить про успіхи на Сибіри.

ВАШІНҐТОН, 1. жовтня. — Телеґрама з Омска доносить на підставі звіту головного шефа сибірської армії, ґен. Дітріхса, що всі три сибірські армії посувають ся постійно успішно наперед.

Американський ґенеральний консуль з Омска доносить, що сибірські війска посунули ся в протягу кількох останних тижнів 130 верств наперед, беручи 15.000 большевиків в полон і здобуваючи 21 тяжких гармат та поверх 100 машинових крісів.

Ґен. Юденич розпочав новий наступ на Петроград.

ГЕЛЬЗІНҐФОРС, 1. жовтня. — Північно-західна російська армія під командою ґен. Юденича розпочала загальний наступ в напрямі Пскова, який лежить недалеко естонської границі на полудневий захід від Петроґраду.

Помимо сильного опору зі сторони большевиків армія ґен. Юденича здобула 11 сіл. Наступ відбуваєть ся дальше

Аліянти є певні, що Денікін побідить большевиків.

ПАРИЖ, 2. жовтня. — Успіхи армії ґен. Денікіна в полудневій Росії становлять тепер в політичних кругах підставу до дискусії в справі розвязаня російського питаня. Аліянтські політики є певні, що ґен. Денікінови вдасть ся зломити власть большевиків. Буде однак у великій мірі залежати від сього, яку акцію розпічне сам російський нарід. Бої з большевиками відбувають ся тепер майже виключно на землях, заселених ріжними народами, які входили в склад російської держави. Боротьба з большевиками має тут часто характер боротьби о независимість. Чи однак сї народи схочуть помагати російським протибольшевицьким війскам в територіі чисто російській, треба сумнівати ся.

Нинішна армія добровольців, яка стоїть під командою ґен. Денікіна, складаєть ся переважно з полків, утворених з бувших офіцирів царського режиму. Решту становлять кубанські і донські козаки.

Про якийсь правильний боєвий фронт не може бути й мови в теперішних воєнних операціях. Тому з поодиноких битв годі заключати про остаточний вислід воєнних операцій.

Великий вплив на дальше уложене відносин в Росії будуть мати події в державах західної Европи. Большевики числять на поміч західно-европейського пролетаріяту. Страйк в Анґлії, Італії і прочих краях західної Европи додають большевикам витривалости.

Аліянти передають ґен. Денікінови давні російські кораблї.

ПАРИЖ, 2. жовтня. — Головна рада мирової конференції рішила передати ґен. Денікінови, командантови протибольшевицьких війск в полудневій Росії, воєнний корабель „Волю", який був забраний Анґлією. Взагалі панує гадка, щоби ґен. Денікінови передати цілу давну чорноморську фльоту.

Ленін змагає до революції в Німеччині.

ЛОНДОН, 1. жовтня. — Гадка про можливість большевицької революції в Німеччині є роздвоєна. Більшість є того переконаня, що серед теперішних обставин нова большевицька революція в Німеччині є виключена. Однак з політичних кругів, які є добре обзнакомлені з внутрішним положенем Росії і Німеччини, представляють справу, як слідує:

Останні успіхи Денікіна і Колчака, а до того ще й великі трудности економічні спричинили, що савєтське правительство опинило ся в досить тяжкім положеню. Щоби облегчити своє трудне положене, большевики, як се вони й доси робили, будуть старати ся викликати якісь заворушеня на задах своїх ворогів.

В тій справі були два проєкти, випрацьовані большевицькими провідниками. Троцький і Чічерін, творці одного проєкту, заявили ся, щоби большевицький центр перенести з Европи до Азії і довести передівсім до большевицької революції в Хінах і Індіях. Троцький і Чічерін домагають ся, щоби всі сили звернути на схід. Европа є після їх гадки надто буржуазийна і тому годі числити на скорий успіх.

Ленін взиває знова, щоби всі сили звернути на Німеччину і за всяку ціну довести до її збольшевиченя. І відай на проєкт Леніна всі згодили ся. Щоби перевести проєкт Леніна в житє, вислано до Німеччини велике число аґентів, які є заосмотрені в необмежені фонди. Аґенти Леніна поділили місто Берлін на дільниці, а в кождій є окремий орґанізатор, який має підготовити революцію, котра на даний знак вибухне в цілій Німеччині.

В НІМЕЧЧИНІ.

Німеччина згодила ся опорожнити прибалтійські краї.

ЛОНДОН, 1. жовтня. — Німецьке правительство заявило що воно годить ся сповнити домаганє аліянтів в справі опорожненя прибалтійських країв.

Коаліційний кабінет в Німеччині.

БЕРЛІН, 1. жовтня. — З півурядових жерел доносять, що німецький кабінет зреорґанізовано через доповнене його представниками демократичної партії. Демократи одержали в кабінеті три міністерства: судівництва, внутрішних справ і економічних справ.

Плянують утворене католицької держави.

ЖЕНЕВА, 2. жовтня. — Австрійські, угорські і баварські політики, які перебувають в Швайцарії ведуть від якогось часу оживлену аґітацію за утворенем в центральній Европі католицької держави, яка обіймала би Австрію, Угорщину і Баварію.

Як доносять, аліянти мали приобіцяти Баварії значні економічні уступки, коли вона відлучить ся від німецької держави.

Жиди опускають примусово Австрію.

ВІДЕНЬ, 26. вересня. — Галицькі Жиди почали опускати масово місто на підставі недавно оголошеного розпорядженя, що неприналежні чужинці мають з днем 25. вересня опустити Австрію.

Декуди прийшло з тої причини до заворушень. Американський представник у Відни, А. Голстед, відніс ся до канцлера, д-ра Реннера, щоби видав зарядженє в цїли охорони Жидів перед насильствами.

Данціґ переслав мировій конференції проект своєї конституції.

ПАРИЖ, 23. вересня. — Міська рада Данціґа переслала нині мировій конференції проект конституції независимої держави Данціґ, утвореної на підставі мирового договору з Німеччини.

В АНҐЛІЇ.

Анґлія здержала дальшу демобілізацію.

ЛОНДОН, 29. вересня. — З приводу зелізничого страйку департамент війни видав приказ до всіх місцевих команд, щоби здержали дальшу демобілізацію війск і удїлюване урльопів.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

ПРЕЗИДЕНТ ВІЛСОН ТЯЖКО ХОРИЙ.

До президента покликано трох найвизначнійших лікарів.

ВАШІНҐТОН, 2. жовтня. — Президент Вілсон є тяжко хорий і позістав в ліжку.

Три найвизначнійші лікарі-спеціялісти, яких покликано до президента, заявили, що стан здоровля у президента є дуже грізний. Всї згодили ся на те, що президент мусить бути полишений через довший час в цілковитім спокою.

Останний урядовий бюлетин, оголошений о год. 10-тій в ночи прибічним лікарем, д-ром Ґрейсоном, звучить:

„Президент є дуже хорий. Стан його здоровля погіршив ся і він позістав через цілий день в ліжку".

В ЕСПАНІЇ ЗАВЕДЕНО 8-ГОДИННИЙ ДЕНЬ ПРАЦІ.

Капіталісти внесли загальний протест.

МАДРИД, 30. вересня. — Після нового закона зі завтрішним днем в цілій Еспанії входить в житє обовязково 8-годинний день праці. Властителі компаній внесли загальний протест, заявляючи, що з причини скороченя годин праці ціна богато артикулів піде в гору.

Зелізничі робітники заявили, що проголосять загальний страйк, коли би закон не був введений в житє.

В РУМУНІЇ.

Новий румунський кабінет проти мирового договору з Австрією.

ВІДЕНЬ, 20. вересня. — Телеграма з Букарешту доносить, що новий премієр, ґен. Вальторіяну, проголошуючи політичну програму нового правительства, заявив, що воно не згодить ся підписати мирового договору з Австрією.

Скликанє установчих зборів відложено на два тижні.

ВІД ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

Згідно з § 56 і 58 статута У. Н. Союза повідомляєть ся всіх Головних Урядників У. Н. Союза, що

РІЧНЕ ЗАСІДАНЄ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА

— відбудеть ся —

ДНЯ 13. ЖОВТНЯ Б. Р.

у власнім домі У. Н. Союза під ч. 83 Ґренд Стріт, Джерзи Сіти, Н. Дж.

На се засіданє обовязані явити ся всі головні урядники У. Н. Союза.

ПОРЯДОК ЗАСІДАНЯ.

Дня 13. жовтня, точно о годині 9-тій рано, відправить місцевий парох, о. А. Улицький, в українській гр.-кат. церкві на розі ул. Сусекс і Ґрін Службу Божу і панахиду за померших членів У. Н. Союза, а по богослуженю всі присутні урядники удадуть ся до дому У. Н. Союза, де відбудеть ся засіданє з слідуючим порядком:

Отворене засіданя головним предсідателем.
Звіт головного предсідателя.
Звіт головного містопредсідателя.
Звіт головної містопредсідательки.
Звіт головного рекордового секретаря.
Звіт головного фінансового секретаря.
Звіт головного касієра.
Звіт головного опікуна У. М. Союза.
Звіт завідателя „Свободи".
Звіт редактора „Свободи".
Звіт контрольної комісії.
Дискусія над всіми повисшими звітами головних урядників У. Н. Союза.
Внесеня і ухвали.

Всі головні урядники У. Н. Союза мають явити ся на час в означеній висше порі і в назначенім місци.

Джерзи Сіти, Н. Дж., дня 2. жовтня 1919.

К. Кирчів, гол. предс. У. Н. С.
С. Милянович, гол. рек. секр. У. Н. С.

"SVOBODA" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business Manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.00	на рік	$3.00
6 months	$1.75	на пів року	$1.75
3 months	$1.00	на 3 місяці	$1.00
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$3.50	на рік	$3.50
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
Single copy 3 cents.		Поодиноке число 3 центи.	

За кожду зміну адреси платить ся 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1888 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає.

ЗБИРАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ОБОРОНИ ГАЛИЧИНИ ВІД ПОЛЬСЬКОГО ЗЛОЧИННОГО НАЇЗДУ!

ВІД У. Н. КОМІТЕТУ.

Український Народний Комітет звертаєть ся до всіх Українців в Злучених Державах, щоби прислали до його Канцелярії всі листи від своїх рідних або знакомих з Галичини, Холмщини і Волині, в яких є згадки про **польські розбої і надужитя,** яких Поляки допустились по нападі на ті наші краї.

З ріжних сторін пишуть наші земляки, що дістають листи зі старого краю про розбої і знищене, якого допускають ся Поляки. З деяких околиць Галичини і Холмщини пишуть, як Поляки, напавши на українські села, палили церкви, хати, убивали людий, а навіть малих дітий убивали, або живцем кидали в огонь, як се було в селі Черчи, рогатинського повіта.

Всі такі і подібні матеріяли потрібні У. Н. Комітетови для оголошеня і протесту перед культурним сьвітом.

Канцелярія У. Н. Комітету одержала зі старого краю доволі відомостий про польські розбої і дальше ще збирає і в тій цїли **просить всіх Українців і Українок, котрі одержали листи зі старого краю з відомостями про польські розбої, а також і фотоґрафії, щоби прислали їх до Канцелярії У. Н. Комітету.**

У. Н. Комітет по зібраню по змозі як найдокладнійших вістий видасть **Чорну Книгу** про всї польські розбої, насильства і злочини в нашім краю в англїйській мові, аби в той спосіб запртестувати перед широким культурним сьвітом проти польського варварства.

Всї листи по ужитю будуть звернені властителям.

Посилати на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE of U. S.,
30 East Seventh Street, : : : : New York City.

Український Народний Комітет.

ВІД ПРАВИТЕЛЬСТВА УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ.

По довгій і впертій боротьбі українського народу з російськими окупантами-комуністами наше славне козацтво рішучим наступом звільнило від большевицького гніту велику територію України. Правительство українське має певність, що в скорому часї при спільній допомозї повставшого робітництва і селянства буде очищена вся територія України.

Правительство висловлює свою подяку славним козакам, які, часто не обезпечені ні харчами ні одежию, і не обуті, ідуть вперед визволяти рідний край від гнобителів.

Честь і слава Вам, козаки Наддніпрянці і Наддністрянці!

Правительство і весь нарід не забуде Ваших великих заслуг перед Україною.

В сей відповідальний час Народне Правительство оповіщає селян, робітників і весь нарід, що воно, як і ранійше, твердо стоїть на сторожі прав трудового народу і дальше підготовляє і провадить ті соціяльно-економічні реформи, які оголошені в декларації Правительства, виданій в Рівному.

Земельна реформа твердо переводить ся по оголошеному закону і надалї швидким ходом буде доводитись до кінця.

Заводи, фабрики і зелїзниці, що зупинились і зруйновані большевиками, заходами Правительства відновлюють ся і розпочинають працю. Правительство все робить для можливо широкої організації товаро-обороту і товаро-обміну з закордонними державами, для знищення спекуляції та удешевлення продуктів.

Правительство цїлком підтримує організацію селянства і робітництва в їх професіональні союзи і допомагати-ме їх розвиткови.

До сього часу мала територія не давала змоги все те переводити в життє. Тепер же з поширенням областий, занятих українським військом, лекше переводити реформу, як земельну на користь трудового селянства, так і робітничу, а також реформи фінансово-економічні, адміністративні та инші.

Державні установи нашої Республіки покладають всї сили, щоби сї реформи були проведені як мога скорійше.

Для відбудовання Української Народньої Республіки; для забезпечення ладу і спокою, якого так жадають всї громадяни нашої землі, Правительство повинно опертись на весь нарід; притягнути до державної роботи всї верстви суспільства, яким дорогі демократичні здобутки української революції і незалежність нашої Республіки. Тому, основуючись на прикладах передових демократичних і соціялістичних Правительств західної Европи, Правительство, в згоді з Директорією Української Народньої Республіки, сим оповіщає про свій твердий і неухильний намір довести дїло закріплення народнього демократичного ладу на Україні до успішного кінця.

Правительство виробляє проекти законів про вибори в Парлямент з правами Установчих Зборів, і про утворенне реформових органів управління (самоурядовання) на місцях на основі всенародного, безпосереднього, рівного, тайного і пропорціонального виборчого права.

Стоючи на ґрунті обєднання всїх демократичних сил на Україні, Народне Правительство кличе демократію України всїх національностий піддержати заходи Правительства для здійснення демократичного ладу на Україні і поруч з українською демократією будувати незалежну і самостійну Українську Народню Республіку, яко необхідну основу соціяльно-економічного, політичного і національно-культурного розвитку всїх народів, що живуть на українській землї.

Каменець Подільський, 12. серпня 1919 р.

Б. Мартос, Голова Ради Народніх Міністрів;
Л. Шрамченко, Державний Секретар.

З УКРАЇНИ.

Большевицьке правительство для галицької України.

Як доносить часопись „Визволення" з 18. липня, большевики сформували були в Києві „правительство для Галичини", в склад якого входили: голова кабінету Затонський і Корф, Баран, Рибак, Левицький і двох галицьких Поляків яко члени.

Се правительство видавало ґазету „Галицький Комуніст" і визначувало міліони карбованців для розкладу галицької армії саме в той момент, коли Україну захоплює Денікін.

Се правительство старалось намовити галицьке правительство до союза з большевиками і посварити його з Директорією, щоби, як пише „Визволення", посваривши українські сили поміж собою, збудувати на тій пустині єдину, неділиму Росію.

Спроба большевиків, як можна було сподіватись, не вдала ся, одначе вона виявила правдиве обличе большевиків; які не жахають ся ніяких засобів, коли йде о знищене української демократії. Їм байдуже, що своєю роботою вони ідуть на руку Полякам і Денікінови: колиб тільки не стало України.

Польські кольонізаційні пляни.

Які пляни мають Поляки щодо української землї, розкриває одна польська брошура, призначена для польської армії. В сїй брошурі читаємо між иншим:

„Здобувши східну Галичину, Волинь і Білорусь, правительство думає про те, щоби розділити тамошні великі земельні простори між польське селянство. **У східній Галичині можна буде примістити четверту частину всїх польських малоземельних і безземельних селян. Тут можуть повстати великі польські села, такі як уже є коло Львова, Теребовлї, Тернополя, Луцка і в Білоруси.**

„За польськими кольоністами-селянами підуть також польські ремісники і купці. Треба покликати до життя польські заводи. Плоди і богатства українських земель аж просять ся, щоб там поставити робітні і заводи".

Як бачимо, Поляки хочуть пляново скольонізувати українські землї, які дістануть ся під їх „цивільну" управу.

Жіночі полки проти Поляків.

З Каменця доносять, що підчас боїв з Поляками за висвободженне України стали до зброї всї громадяни до сивих дідів включно. На фронтї було 3 жіночі курінї.

Жиди зорганізували і післали на фронт 3 жидівські полки. Гуцули власними силами не пускали жадного Поляка поза ріку Прут.

Освободжений літак.

Великий літак, який по дорозї з Каменця Подільського злетів у Віднї на землю і був інтернований віденською антантською місією, вже освободжений і вибираєть ся в дорогу до Берлїна.

НАШЕ СТАНОВИЩЕ В СПРАВІ ЖИДІВСЬКИХ ПОГРОМІВ НА УКРАЇНІ.

Українське пресове бюро подає ось-таку вістку: Міністер заграничних справ, др. Володимир Темницький, вислав до президента української мирової делеґації в Парижи, ґрафа Тишкевича, телеґраму, в якій рішучо опрокидує заміт, що правительство Петлюри є відвічальне за жидівські погроми на Україні. Більшість місцевостий, в яких мали місце погроми, находить ся під большевицьким пановане. На просторі українських земель, які підлягають владі українського правительства, прийшло в часі від листопада 1918 р. до кінця серпня 1919 р. до протижидівських виступів з боку населеня тільки в трох случаях, а саме в Проскурові, Жмеринці і раз на Волині. За привід до сих виступів треба вважати факт, що часть Жидів виказує великий нахил до большевизму. Та правительство не вважає й сього за достаточну причину до погромів. В телеґрамі сказано дальше: Становище українсько - республіканського правительства до жидівського населеня на Україні цілковито перечить всяким злосливим закидам і підозрінням. Українська Народна Республіка є доси першою й одинокою державою в Европі, що признала Жидів яко самостійну націю, яка дала їм національну автономію. Українське правительство покликало до Ради міністрів офіціяльного жидівського заступника, креувало осібне міністерство для жидівських справ та признало Жидам всї національні і релїґійні права, які прислуґують меньшостям. Українське республіканське правительство Петлюри бере в охорону Жидів таксамо як всї инші меньшости, поборює рішучо всяку протижидівську аґітацію, сотворило в цїли розслїдженя протижидівських рухів в трох названих в горі місцевостях спеціяльну межиміністеріяльну комісію, приобіцяло жертвам ексцесів повне відшкодоване, а винних строго покарало. Так отже з огляду на подані, не улягаючі найменьшому сумнївови факти, є ясною річию, що за жерелами сих алярмуючих вістий про протижидівські погроми на Україні, які подає заграничча преса, та за вістками, що українське республіканське правительство Петлюри поносить відвічальність за сї погроми — належить шукати не в обективних справозданях про факти, тільки в злосливих намірах оклеветати та здискредитувати молоду українську державу перед цїлим сьвітом. Тому то, щоби покласти конець усїм сим закидам та підозрінням, та щоби виказати всю правду, пропоную покликати до житя спеціяльну комісію з заступників жидівського народу та вислати її на Україну, щоби вона там на місци сконстатувала та розслїдила правдивий стан річий. До сеї комісії вношу запросити письменника Ахада Гаама (Н. Ґінсбурґа) тепер в Лондонї, членів центральної сіоністичної орґанізації Уссішкіна і Ґольдштайна — тепер в Парижи, і д-ра Йохельмана, президента центрального лондонського комітету „Жидівська териториїальна орґанізація" („Jewish territorial organisation").

(„Український Прапор").

УТЕЧА З ЛЯЦЬКОЇ НЕВОЛІ.

Українська ґазета „Шлях", яка виходить в Зальцведель, в Німеччині, подає в числї з 23. серпня с. р. отсе оповідане про польську неволю і утечу з неї д. Борисовського:

Сими днями до табору Зальцведель із Берлїна заїздив півсотенний 1-шої дивізії **Борисовський,** який утік з польського полону.

У польський полон д. Борисовський дістав ся 16. травня 1919 року, в місті Луцку. Ґрупа війск, де пробував д. Борисовський в скількости коло 500 люда, два дни боролась під Володимиром Волинським проти 5.000 галерівського війска, а нарештї мусїла відступити до Луцка, а потім і далї.

Разом з Поляками проти Українців бив ся й відділ Яворського, який був при гетьмані і підчас повстаня утік з Одеси до армії Галера.

Коли він дістав ся в полон, то їх спершу вартували галерівцї, які обходились з полоненими не дуже зле, але коли полонені дістались під варту других уже (не галерівців), то тут уже поводжене було зовсїм не людське. Кождий Поляк ходить з шомполом (від рушниці) або дротяною нагайкою і при кождій нагодї бють ними полонених Українців. По дорозї, як тільки попали в полон, у полонених як козаків так і старшин почали відбирати одіж і обуву, кому з Поляків що подобаєть ся.

Нарештї їх доставили в табор Вадовице у західній Галичинї. Там їх усїх обідрали; всю одіж та обуву, яка у кого була, відібрано, а замісць того видали якесь дранте, що гидко надїти.

Вадовице уявляє із себе мішаний табор, там і козаки і старшина; туди заганяють і інтернованих з Галичини, яких там є тисячі. Там є учителї, учительки, сьвященики; там є і більше сьвідомі українські селяни і ще жінки старшин, що служать в українській армії.

Загалом у Вадовицах інтерновано тисячі галицької інтелїґенції і сьвідомого селянства обох полів.

Обходжене з полоненими варварське, як із військовими полоненими так і з інтернованими. По таборі ходять цїлу ніч польські жовніри з шомполами або дротяними нагайками і немилосерно бють полонених козаків, котрі їм зустрінуть ся. Знущане над полоненими доходить до того, що козаків заставляють навіть брати зубами кізяки.

Військові полонені поділені на три відділи: **перший се Галичани, які потавровані на спині з буквою В. З ними обходжене найгірше; знущане над ними переходить усякі границї.** Другий розряд се козаки і старшина з Великої України; з ними обходжене трохи лїпше, і трета частина — се Росіяни, що були в українській армії; з ними поводжене ще лїпше.

Між иншим д. Борисовський подав, що старшина, яка колись була офіцирами в російській армії і тільки служила в українській армії для „одержуваня коштов", зараз же в полонї відреклась від Українців і заявилась чисто русскими людьми. Вони тепер ідуть з Польщі в армію Юденича, в яку у Польщі йде жвавий набір.

З тими-ж таки чисто русскими д. Борисовському вдало ся, при допомозї одного польського підофіцира, доїхати до Варшави, а відтам уже до Німеччини. У Варшаві д. Борисовський звертав ся до української місії, що там пробуває, але від неї дістав відповідь, що вони й самі нічого не мають, але живуть всетаки добре, бодай се видно було по зверхньому виглядї їхнього житя, як він пояснив. У Варшаві він дістав у знайомого Жида цивільну одіж і яко цивільна людина, володіючи добре польською мовою і при допомозї Жидів, він уже дістав ся до Німеччини, а саме до стації Торен. У Торенї він зголосив ся до команданта, який дуже гарно до нього віднїс ся; дав йому харчів і білет до Берлїна. У Берлїнї д. Борисовський звернув ся до Української Військової Місії, яка дала йому запомоги 75 марок, а в місії Червоного Хреста давали йому харчі і білє.

Тепер д. Борисовський думає в скорому часї дістатись на Україну і знову стати у ряди армії Петлюри.

ЖИДИ Й УКРАЇНА.

До національних меньшостий, які в більшім числї заселюють українську етноґрафічну територію, належать Жиди. Історичні обставини спричинили се, що Жиди не є однаково сильно розміщені по всїй українській територїї. Прийшовши головно з Польщі більшими масами в часї, коли велика частина нинїшної української Народньої Республіки належала до Польщі, розсїли ся Жиди передівсїм в західних українських областях і то в той спосіб, що чим дальше на схід, то з правила паде відсоток Жидів. В додатку творячи торговельну верству, замешкали Жиди по містах і місточках, а тільки родинами по сїльських громадах. Границї давної польської держави стали для Жидів так званою „чертою осєдлости" — себто на схід від границь давної Польщі не вільно було Жидам мешкати і тому в Слобожанщинї, Чорноморщинї і на Кубанї відсоток Жидів є дуже незначний і гуртуєть ся виключно по містах.

В нашій історії Жиди не оставили по собі додатної памяти. Протеґовані польським урядом супроти українського православного міщанства, котрого з часом позбавлено майже всїх прав — випирали його на далекі передмістя і спихали до ролї дрібних рільників або звичайних міських пролетарів. По селах розсїли ся знова малими ґрупами як коршмарі й арендарі дібр, а як там ґаздували, доказом того великодна народна пісня „Іде, іде Зельман", або Жид з Франкових „Панських жартів". Відносини Жидів, які з рамени пануючих виконували економічну владу над українським народом, не змінили ся засадничо і по упадку Польщі.

Передівсїм в Австро-Угорщинї відносини зложили ся так, що скріпшала ще більше економічна зависимість нашого народу від Жидів, і то з національно-політичних і загально-господарських причин. Національно-політичні причини велїли Полякам, Волохам (а також Нїмцям) і Мадярам піддержувати Жидів яко безпосередний середник в їх національній політиці супроти Українців, особливо від часу введеня в жите клясової конституції. Жиди „робили" вибори, Жиди помагали винародовлювати і за се одержували всякі господарські концесії. Переміна натуральної господарки в капіталїстичну кинула наше населене в ще більшу зависимість від Жидів, бо до нової системи не було воно приготоване.

Одним словом, наша зависимість від Жидів була дуже велика і остала такою в части аж до найновійших днів. І на російській Україні відносини в области економічній були подібні, бо в політиці абсолютної російської держави не могли Жиди відгравати такої ролї як пр. в Австро-Угорщинї. Мимо всього українське населене не відносило ся з ненавистию до Жидів. В австрійській Україні не прийшло нїколи до масових виступів проти Жидів, як се бувало пр. в західній Галичинї в 1898 р., коли там задля жидівських погромів прийшло навіть до введеня виїмкового стану і наглих судів. Противно. Політично попирали ми жидівський національний рух і в 1906 р. наші селяни своїми голосами вибрали при тіснійшім голосованю двох жидівських національних послів до віденського парляменту. За царських часів приходило часом в деяких містах на Україні до меньших жидівських погромів, але уряджували їх не Українцї, тільки „союз русского народа", себто російські чорносотенцї, котрі таксамо стояли в боротьбі з українським національним рухом. Коли на руїнах царату утворилась українська держава, узнала вона перша Жидів яко окрему націю і дала їм повну національно-культурну автономію. Та загал Жидів на Україні станув в ряди противників української державности. Всї ще памятаємо виступи Рафеса в Центральній Радї, які зміряли не допустити до утриваленя української державности. Тесаме робив „Протофіс", подібною була в заложеню афера з Добрим. Чинної співучасти в твореню української держави ми по сторонї Жидів не найшли.

Коли в осени м. р. утворено Західню Укр. Нар. Республїку, визнала вона також Жидів за національну меньшість, надала їм в практиці широку національну автономію в так званих жидівських радах. Жиди однак не станули явно по сторонї молодої держави і проголосили свою невтральність. Признаємо, що у східній Галичинї Жиди не підприняли проти нас ніяких ворожих актів, але було між ними невдоволене з причини повного майже торговельного застою, а тимсамим браку зарібку у Жидів. Сїй обставинї ми однак не були винні, а лише повне відтяте нас від решти сьвіта. До масових виступів нашого населеня проти Жидів, як се є в Польщі, не прийшло нїде в часї українського пановання у східній Галичинї.

Инакше було на Україні. Там велика більшість Жидів виступила чинно й оружно проти національного українського правительства, злучивши ся з московськими большевиками, скріпляючи своїми людьми червону ґвардію і творячи большевицькі комісаріяти та чрезвичайки, котрі нераз в цїлости складали ся з Жидів і з Жидівок. Мусїло з конечности річий прийти до кровавої розправи з большевицькими Жидами, котрі зі свого боку вирізували і розстрілювали українську інтелїґенцію й українських селян і то масово і без розбору. Українські погроми Жидів, яких ми очевидно з людського становища не похвалюємо, були тільки реторзією (відплатою) за подібні погроми українського населеня большевицькими Жидами. Ще питане, по чиїй сторонї впало більше: Жидів — по жидівській, чи наших по нашій. Ясно отже, що вина за так звані жидівські погроми в кількох місцевостях на Україні паде виключно на большевицьких Жидів за їх безпощадно-кроваве виступлене проти української національної держави. Український уряд не похваляв і не похваляє такого нищеня ворога. А загально беручи, Жиди на Україні не належать зовсїм до наших приятелів. Тактика українського уряду супроти Жидів є більше як людяна і високо політична. Ми не хочемо знищити Жидів, хочемо тільки, щоби Жиди, задержуючи свій ідіом і користуючи ся в певних областях автономією, почували ся до обовязку супроти української землї, на котрій живуть, і супроти більшости населеня сеї землї. Хочемо і маємо право сього вимагати, щоби Жиди на Україні почулись українськими державними горожанами і перестали лучити ся з ворогами української державности. Тодї, і тільки тодї зникнуть всякі непорозуміня і причини хочби відрухових виступів проти Жидів на Україні.

(„Український Прапор").

ВПИСИ НА КООПЕРАТИВНІ КУРСИ В НЮ ЙОРКУ І НЮАРКУ.

В другій половині місяця жовтня розпічнуть ся кооперативні курси в Ню Йорку, Н. Й., і в Нюарку, Н. Дж.

Курс буде тривати через чотири місяці. Наука буде відбувати ся два рази в тижни вечером по 3 години.

Плян науки буде обіймати слїдуючі предмети:

Діло- і книговодство в спілках кредитових (позичково-щадничих): Точне ведене головних і побічних книг; укладане сирих і річних білянсів; устрій кредитових спілок.

Діло- і книговодство в спілках торговельних (дрібної продажі): Точне ведене головних і побічних книг; ведене контролї; укладане сирих і річних білянсів; устрій торговельних спілок дрібної продажі.

Наука рахунків: Чотири діланя рахункові числами десятичними і дробами; обчислюване відсотків і прочі рахунки, входячі в обсяг книговодства в кредитових і торговельних спілках.

Наука кооперації: Цїль і задача кооперації; головні основи хлїборобської і робітничої кооперації; стан кооперативного руху в теперішних часах.

Як се вказує плян науки, головною задачею курсу є не лише познакомити ся з високою ідеєю кооперації, але також набрати практичного вишколеня в діло- і книго-водстві кредитових і торговельних спілок. Передівсїм під теперішну пору наш нарід потребує як найбільше фахових сил на поли кооперації. Від скількости і якости тих сил буде залежати економічне піднесене нашого народа.

Виклади будуть відбувати ся в українській мові. Курс є призначений передівсїм для тих, які думають небавом вернути до рідного краю і посьвятити ся кооперативній праці.

Всякі близші інформації уділяєть ся при вписї. До вписів треба зголошувати ся:

на курс в Ню Йорку: „Січовий Базар", 34 E. 7th St., або „Українська Бесїда", 72 St. Marks Place.

на курс в Нюарку, Н. Дж.: т. Гр. Дідоха, 148 So. Orange Ave., Newark, N. J.

Богдан Дуткевич,
управитель кооперативного курсу.

ЛЯХ ПОСЯГАЄ ПО ЧУЖЕ ДОБРО.

(Карикатура з італійської ґазети).

ПЕРЕД МИРОВОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ.

Лях: Як не дасьте мені східної Галичини, то я зроблю умову з большевиками і вони мені дадуть!
Американець: Ти вже з ними маєш якісь тайни зносини.
Італієць: Як бачу, то старий Клемансо крає Европу, нас не питаючись. Правда?
Англієць: Ми лиш дивім ся, який з нього кравець. Він крає для Польщі ріжні кавалки, але хто їх буде сшивати?
Клемансо: То правда, я цілком забув, що нема чим тих кавалків посшивати до купи...

УБИЙСТВА, ПІДПАЛИ Й КАТОВАНЯ НАШОГО НАСЕЛЕНЯ ЛЯЦЬКОЮ ДИКАРСЬКОЮ ОРДОЮ НА ПІДКАРПАТЮ.

(З віденського „Українського Прапора", з 3. вересня 1919).

В наших руках нагромаджуєть ся щораз більше матеріялу про нелюдські зьвірства, яких допускають ся на нашім нещаснім населеню Поляки у відданій їм з ласки всемогучої антанти в „тимчасову управу" східній Галичині. Читаючи сї звичайні, сухі описи, маєть ся хвилями вражінє, що вони не правда, а страшний нічний привид. Бо хоч сьвіт знає вже про ріжні злочини, знущаня, катованя й дикарські потворности, які вміють вродити ся в чоловіці, то не знає напевно про факт такого масового зізьвірячення, яке ми маємо нагоду бачити в наших сусідів-Ляхів. На жаль зібраний і напливаючий матеріял — се не привид нічної уяви, а люта, безсердечна правда. Факти говорять за себе самі, немов кричать з розпуки до неба; чути в цих стогін мордованого неповинно чоловіка, якого банда опришків і кровопийців заскочила на відсталім місци й зі зимним вирахованєм вбиває без жалю. Колись, як акти нинішної хвилі попадуть в руки історика морального розвою людства, він зі жахом відвернеть ся від сих страшних картин, бо побачить, що всї висші ідеали нашої епохи, вся мораль, вся людскість заникли в народі, який дивним дивом попав ся в центр Европи, коли по правді не міг би істнувати навіть між полінезійськими людоїдами. Щойно тепер ми видимо, що маємо біля себе не людий, навіть не звичайних зьвірів, а дикі бестії, перед якими клітка й куля ще замалі середники охорони. Неповинно пролятої крови, вбийств, катовань, підпалів, знаруг і злочинів Ляхів над нами не забудемо. Позбираємо їх усі й перекажемо в спадщині нашим дітям, внукам і правнукам. Історія останних місяців стане настільною книгою цілого нашого народу й на ній він вчити-меть ся пімсти, безпощадної, справедливої пімсти й кари за доконані злочини. І нехай не думають Ляхи, що наша хвилева мовчанка, се вже повиснене головою з нашого боку, резиґнація й піддане долї. Невже є хоч один український мозок і серце, які в силї затерти в собі слїди памяти про пережите тепер? Нї. Нема й не може бути. Перед нами й нашими нащадками відповідають за злочини поголовно всї Ляхи й потягне їх до відвічальности не малий а великий нарід, над яким історія проговорила щойно перше слово і який мимо всього ще має перед собою найсьвітлїйшу будуччину. Прийде ще час, коли ляцька гадюка буде крутити ся під нашою ногою, але нехай знають провідники теперішних опришків, що на якунебудь пощаду з нашого боку не мають чого числити. Всякі злочини й зьвірства мають свої границї і ми переконуємо ся, що кожде зістало люто відімщене. Не пійде безкарно й усе те, чого доконали тепер Поляки у східній Галичинї. Нас нї на хвилю не бентежить се, що буцїмто політичне положенє Поляків кориснїйше від нашого. Ми знаємо, що політичні положеня бувають і проходять, але остаєть ся на все дїйсне відношенє сил, а воно не наповує нас нїяк песимізмом. Ляхи прийшли на нашу землю немов розбишаки. Не лише посягнули рукою на наше добро, але ще захотїли систематично вигубити три і пів міліона людий; отже нехай буде й так — рахунок отворений і станемо числити ся...

Перед нами жмут протоколів. Всї з підписами депонуючих, з поданем імен сьвідків, дат і місцевостий. Вибираємо тільки яскравійші. І так: Мих. Фл., бунч. десятник переходового відділу в Дрогобичи, розказує драматичну історію втечі з рук польських леґіонерів та подає, що коли дня 23. червня с. р., пробираючи ся з жінкою до чесько-словацької границї, переходив через село Тисовець, пов. Сколє, то бачив спалену майже всю оселю. Питав ся людий, коли вибухла пожежа, на що обозуючі під голим небом і в ямах обідрані й голі селяни сказали, що село спалили Поляки зараз після свого приходу. Чому? Буцїмто шукали за дезертирами й „небезпечними". Та не могли леґіонїсти перетрусити хат так? — питає депонент. Нї. Сказали, що як спалять село, то лїпше їм буде шукати. І спалили. А притім стріляли до горіючих хат та до людий, що втїкали з огню. В одній хвилї цїле село зійшло на жебраків, бо втратило усе своє майно, худобу та господарські знаряди.

Як знова шукають Поляки за найсьвідомійшими нашими селянськими одиницями, на яких доносять ріжні денунціянти — про се розказує вістун команди двірця в Бориславі, В. В.: Під конець червня с. р. прийшли Поляки до села Млинки сивкові, дрогобицького повіту. Тут хтось їм пустив донос на сьвідомого нашого парубка Івана Павлишака, який був вихованком одного з найбогатших ґаздів в селї, Мих. Леха. Се було у вівторок. Леґіонїсти очевидно Павлишака не найшли, бо він пійшов на схід з нашими війсками. Тоді прийшли вони слїдуючого дня, в середу, до Павлишака другий раз (6 леґіонїстів), знова хату перетрусили, а коли нїкого не найшли, замкнули Леха враз з жінкою в хатї і кинули крізь вікно до середини ручну ґранату, яка вбила обоїх Лехів. В суботу тогосамого тижня ми були на їх похоронї. Ляцьких убийників привів з Дрогобича знаний польський „дзялач" Ольшицкий.

Тойсамий депонент розказує далї: В Нагуєвичах, ріднім селї нашого незабутного батька й учителя Івана Франка, Ляхи взяли ся до мордованя дїтий. Се на те, щоби видобути з них зізнаня про місце сховку крісів, які буцїмто поховали батьки. Зібрали дїтий з цїлого села, замкнули у дзвіниці, яку обложили з середини і зверха соломою, та запалили. Полумя обхопило дзвіницю й дерево зачало горіти. Зі середини роздавались плач і лемент паленої живцем дїтвори. Деяким вдало ся вирвати, але до них стріляли стоячі з боку леґіонїсти. Двоє дїтий убитих. Решта смертельно попарена.

Про катованє дїтий розказує Д. Ц. з Кобилянської Волї, старосамбірськоо повіту, ось що: В Долїшній Посадї нашого повіту хтось доніс леґіонїстам, що бачив одного маленького хлопця, як той мав в руках кріс і вистрілив з нього. Леґіонїсти прийшли — відрубали йому обі руки, викололи очи і в сїм стані пустили на волю.

Від вістуна 4-тої стійкової сотнї в Стрию, К. М., довідуємо ся про вбийство в Долинї пятьох українських старшин: хорунжого Буйдуника, стар. дес. Мазурика, стар. дес. Будиника, стар. дес. Мацевича й стар. дес. Паламара. Всїх їх повбивали Поляки зараз після свого приходу до Долини дня 24. червня с. р. на донос шевця Поляка Скомского за те, що вони на приказ свого бувшого коменданта й по припису правительственного розпорядку зареквірували були в нього шкіру. Суду жадного нїхто не переводив. Польські леґіонїсти вивели нещасні жертви за місто, уставили рядом, а опісля повбивали одного за другим.

Попередно згаданий козак Д. Ц. з Кобилянської Волї подає опис гульнї ляцьких проходимців у власнім селї, старосамбірського повіту. Тут зявили ся відділи леґіонїстів 19. червня с. р. Довкруги були перестрілки між нашими уступаючими й польськими наступаючими патрулями. Прийшовши в село, Поляки всюди питали ся, чи є наші війска. Ясна річ, що нїхто на се питанє не міг дати відповіди, бо всї сидїли поховані по хатах і пивницях. Зрештою, якби навіть знали, то не булиб нїчого сказали зі страху перед польською пімстою. Тимчасом якийсь леґіонїст побачив за селом нашого жовнїра. Богато казало опісля, що жовнїра не було, а леґіонїст навмисне так сказав, аби найти собі притоку до зачіпки. Зараз розбігли ся леґіонїсти по селї, людий позаганяли до хат, а тоді підпалили село з усїх чотирох боків. Самі понаставлювали ся по улицях, поприкладали кріси до грудий і так тільки ждали, аби хто вихилив ся з хати. Кождого втїкаючого з горіючого пекла клали трупом на місци. В нас вбили вони 13 душ, в тім числї жінок і дїтий. Згоріло до тла 17 загород. Я ще й доси чую в ухах і виджу клуби здіймаючого ся диму, полумінь на стріхах і стїнах, зойк материй і дїтий, рев худоби, божевільний крик людий, і польських леґіонїстів, які стріляють у безборонних людий немов у стадо птиць.

Загалом — розказує він далї — Поляки після приходу до села в першій мірі чіпляють ся батьків і материй, яких сини служили в нашій армії. Приходять, наставляють кріси до грудий і жадають видачі, грозячи вбийством на місци. Майже всюди так буває, що козаки наші відступили з армією. Отже Поляки заходять до хат і загород, вирабовують усе, що їм попадеть ся в руки, виганяють зі стаєн худобу, конї й вівцї та забирають. Коли одначе трафить ся кому, що син найдеть ся, то його беруть в полон, бють і катують, а батькам кажуть платити „кару" у височі 200, 500 і 1000 корон — відповідно до того, хто який господар або який маєток посїдає. Накладають обовязок голосити ся до „команд", де далї рабують й обкрадають. Так тягнеть ся доти, доки не заберуть усього.

Стрілець 2-го стрийського полку, І. Л., подає опис замученя на смерть нашого сьвідомого орґанїзатора селянського, Олекси Дзюбака зі Східницї, дрогобицького повіту. Про нього зачали випитувати ся Поляки зараз після приходу до села; видко мусїв бути донос. Прийшли до хати Дзюбака, але його не найшли, бо він скрив ся так, як инші наші передові одиницї. Леґіонїсти вирабували тоді всю хату, забрали худобу, витягнули на двір його дочку й скатували на голе тїло до безтями. Дома є ще старенький батько Дзюбака. Його також побили тяжко буками й загрозили, що як син не зголосить ся до кількох днїв сам, то прийдуть ще раз, повбивають всю родину, а хату пустять з димом. Щоби ратувати від нехибної смерти своїх найблизших, нещасний Дзюбак зголосив ся слїдуючого дня до польської команди — тим більше, що крім орґанїзаційної працї нїхто не міг йому зробити нї одного закиду. Але того тільки й ждали ляцькі кати. Вони вхопили його попід руки, привязали до лавки й зачали бити по тїлї так довго, аж отворили ся рани, зачало кусними відпадати мясо і він окровавлений втратив притомність. Криваві рани натирали солию. І так серед нелюдських мук віддав він духа, забитий сими дикими зьвірами.

ЩО ПИШУТЬ В ЛИСТАХ?

З українського військового табору в Чехії.

Хоружий української армії Богдан Білобрам, котрий в часі, як Поляки відтяли відворот частині українських військ в Галичині, утік разом з иншими до Чехо-Словаччини, під датою 8. вересня 1919 пише з військового табору в Немецке Яблонне до свого брата Івана, в Джерзи Сіти: „Менї живеть ся як звичайно. В нашім положеню дотепер не зайшли жадні важнїйші зміни. Перед кількома днями була у нас французька військова місія, щоби переконати ся, чи ми справді такі страшні „большевики", якими нас наші „приятелї" Ляхи описали. Бачиш, як сьвіт платить за се, що ми своєю кровю і грудьми засланяли західну Европу перед навалою справдішних большевиків. Правдоподібно, антанта змінила вже свій погляд щодо нас, і ми, як зачуваємо, в короткім часї будемо могли вернути на свою любу Україну, яка у теперішну хвилю визволяєть ся галицькими військами і Петлюрівцями з московсько-большевицького ярма".

Озеряни — Борщів.

Панна Тося Чижишинівна, з Озерян, борщівського повіту в Галичині, пише під датою 5-го вересня 1919 до Луки Стахурського, в Джерзи Сіти: „Богато у нас людий померло підчас війни, бо страшні епідемії панують: холера, тиф і инше. Ти щасливий, що не переживаєш того, що нам приходилось переживати. А що ще будучність принесе, — хто знає? Війна все ще триває. В послїдних часах менї дуже зле жити. Вже шкільний рік почав ся, менї остав ся вже лиш один рік до матури (за російської інвазії училась приватно, а за українського пановання ходила до школи) і тепер не можу йти кінчати, бо в околици жадних шкіл не отвирають, хиба аж у Львові, а се трохи задалеко виїзджати з дому в теперішних обставинах. — В Озерянах тепер дуже сумно. Нікого нема з нашої молоди. Твої тїточні братя, Володимир і Юстин Татарнюк, і инші на Україні бють большевиків, а Твій товариш Івась Гаєцький був тяжко ранений в бою з большевиками і мабуть умер в шпитали, бо вже пять місяців нема про нього жадної вістки. І так кождого дня гине богато наших найліпших одиниць, ллєть ся молода кров, а марево війни все ще не сите... Коли ж тому всьому буде конець?

АМЕРИКАНІЗАЦІЯ ЖОВНІРІВ ЧУЖИНЦІВ.

(З Департаменту Внутрішних Справ).

Як Злучені Держави вступили до війни і почала ся загальна мобілізація американської армії, то в її ряди увійшла велика маса американських горожан чужинецького походженя.

Велика часть сих американських жовнірів чужого походженя се були люди, які недавно прибули до Злучених Держав і не володіли анґлїйською мовою, що власне спричинило богато труду управляючим ними офіцирам, котрі не могли з ними порозумітись їх рідною мовою. З півтора міліона жовнірів, які становили американську армію, 300.000 не вміли говорити, читати і писати анґлїйською мовою. Можна припускати, яку прикрість вони приносили управляючим кругам. З великою трудностию навчали американські офіцири сих жовнірів чужого походженя військової дисциплїни і ремесла, але за се їх трудна праця увінчалась успіхом.

Жовніри чужоземці, котрі становили часть американської армії, своєю відвагою і холоднокровностию в боротьбі з ворогом доказували чудес. Вони показали ся хоробрими жовнірами і войовниками за американську демократію, за своє і громадське добро.

Війна скінчилась упадком німецького юнкерства і мілітаризму, і принесла сьвітлу побіду американській демократії.

Американське військо чисельно повертає з Франції до Злучених Держав; повертають жовніри, щоб, скинувши військовий мундур, стати цивільними горожанами свобідної Америки.

Американське патріотичне громадянство охотно піклуєть ся повертаючими жовнірами, особливо жовнірами чужинецького походженя.

Недавно секретар внутрішних справ, Лейн, виголосив перед Сенатським Комітетом Просьвіти промову, в котрій особлившу увагу звертав на американізацію чужинців взагалі, а чужинецьких жовнірів зокрема.

Широка просьвітна акція серед чужинецького населеня лежить в інтересі американського народу — говорив секретар. Наука будує, темнота руйнує. Всі просьвітні інституції будуть отворені для чужинців, де вони зможуть черпати просьвіту.

Лише широка громадська просьвіта буде твердою запорукою істнованя американської демократії.

ГАРАЗД В САВЄТСЬКІЙ РОСІЇ.

Ленїн обіцяв московському народови рай на землї.
А приніс війну, убийства, нужду і голод.
Легко обіцяти на папери, але штука обіцянку сповнити на ділї.
Отсей образок представляє рай, який царить днесь в Москві, столиці теперішної савєтської Росії.

Одним з великих савєтських „добродійств" є се, що населене може купувати хліб за картками, які „фасує" в дистриктових савєтах. З тими картками жінки ідуть під склепи з печивом і стоять в ряді, вижидаючи своєї черги. Аби добитись кусника хлїба, приходять ще пізною ночию і чекають на улиці до вчасного ранку, щоби першим дістати за добрі гроші бохонець хлїба, спеченого з лихої муки, повної всяких нездорових примішок.

Але деколи лучаєть ся, що й такої муки, меленої з усякого послїду, немає. Коли не доставлять села зерна, або коли зелїзниці лихо ідуть, в Москві муки і хлїба дасть Біг. А на передновок то вже не деколи а таки часта не було ні муки ні хлїба в Москві. Ленїнові чиновники посилали паперових гроший на села силу, та що з того, коли по селах не було хлїба; з голоду ширив ся шкорбут; люди мерли, падали як зівяле бадилє; не могли дати міським червоним гвардіям хлїбного набору і за гори цілі паперових гроший. Часто приходило до боїв завзятих за хліб, як то все було на сьвіті і червона гвардія вивозила до міста збіже із села, оставляючи там кров, рани і безхлїбє.

Така бувала кровава історія того бохонця хлїба, спеченого в Москві для голодних робітників, для їх жінок і для їх дітий.

Але що казати, як і того хлїба не стало?
Що діяти, як склеп, де продають хліб, був порожнїсінький?
На сім образку бачите цікаву а сумну історію.

Жінки робітників в Москві прийшли пізною ночию під склеп, де звичайно купують хліб за гроші і на савєтські картки. Прийшли завчасу, аби добитись свого права до житя. Лежали на хіднику і не спали а дрімали, дожидаючись тої хвилї, що прожене від них мару голоду.

І діждались раншої зорі. Проміні сонічні замели темряву і принесли день. Голодні жінки зітхнули, гадаючи, що двері відчинять ся і їм вільно буде зголоситись купити кусень хлїба.

Але двері не відчинились. А натомісць в сьвітлї ранку вони побачили на вікні торговлї і на дверях написі: „Хлїба нема", „Сьогодня видачі хлїба не буде", „Хлїба нема".

Одна жінка кинула з розпуки каменем у вікно, немов би вона було винувате за ту кривду, що впала на голодних; а другі з розпуки стояли остовпілі і не знали, яку раду собі дати в сїй недолї.

ЖЕРТВИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО РЕЖІМУ.

(З львівського дневника „Вперед", з 9. вересня 1919).

Окружною дорогою довідуємось про смерть кількох українських діячів за часів большевицького режіму в східній Україні.

Відомий громадський діяч і лікар в Одесі, **д-р Іван Луценко,** що ще в падолисті 1918 р. був коротко у Львові, а в 1914 р. був на здвизі Соколів і Січий, не вважаючи на свій старший вік, зорґанізував відділ добровольців, вирушив з ним проти большевиків і поляг в бою з ними, полишаючи по собі чудовий приклад любови вітчини та розуміння сповнювання обовязків супроти неї.

Другий громадський діяч, радний міста Харкова і адвокат **Микола Міхновський,** що в 1914 р. був разом із Луценком на здвизї у Львові, утікаючи перед большевиками, занедужав на еспанку у Кременчузї. Там допали його большевики і розстріляли.

В Києві розстріляли большевики відомого публіциста **Сергія Єфремова.** Він виступив на літературну ниву приблизно перед двайцяти роками і писав дуже богато не тільки по таких виданнях, як: „Кіевская Старина, „Україна", Нова Громада", „Літ.-Наук.-Вістник, „Рада", „Нова Рада", Украинская Жизнь", „Книгарь", „Наше" Минуле й инших, але й по російських часописях та журналах, одначе все виключно про українські справи. Полишив по собі цілий ряд праць, що виходили окремими брошурами та книжками. Найважнійша між ними відома **„Історія українського письменства",** що вийшла минулого року третім виданнєм та побіч історії проф. М. Грушевського причинилась немало до розбудження національної свідомости у ширших кругах. З инших його праць цікаві особливо літературні характеристики ріжних письменників, як: Шевченко (збірка статий); Співець боротьби й контрастів (про Ів. Франка); Борис Грінченко; Над могилою Б. Грінченка; Чистому серцем (про В. Доманицького); Марко Вовчок; Карпенко Карий; Літературний намул (про В. Винниченка); Муза гніту та зневіря (про Олеся), Фатальний вузол (про Короленка); Між двома душами (про Гоголя); Літературні нариси й характеристики; Литературный Банавентура; Бытописатель пореформенной Украины; Праздникъ украинской интеллигенціи; Торжество украинской пѣсни; Національне питання в Норвеґії; Єврейська справа на Україні, й инші. Деякі його часописні статті і фейлетони видані в окремих збірках. В останніх літах брав живу участь у політичнім життю та належав до партії соціялістів федералістів.

У тім-же Києві розстріляли большевики довголітного члена „старої громади" та бувшого редактора „Кіевской Старины" й України" **Володимира Науменка.** Він писав переважно по російськи і поміщував свої статті, замітки, рецензії головно в „Кіевской Старинѣ". Найбільше статий присьвятив письменникам та діячам, як: Костомаровъ какъ этнографъ (1885, V); Къ 50 лѣтію со для смерти Котляревскаго (1888, II); А. Л. Корсунъ (1891, XII); Г. О. Квитка Основьяненко, та: Г. О. Квитка какъ малор, писатель предъ судомъ критики (1893, VIII); Л. И. Глѣбовъ (1893, XII); А. О. Кистяковскій (1895, I); П. Г. Лебединцевъ (1897, II); Скорбная станичка изъ жизни М. А. Максимовича (1898, XI); Переписка М. А. Максимовича съ П. Г. Лебединцевымѣ (1904, IX — XII). Инші статті присьвячував літературним творам, як: Происхожденіе малорусской думы о Самійлѣ Кишкѣ(1883, VI); Новелла Боккачіо зь южнорусскомъ стихотворномъ переказѣ 17 — 18 ст. (1885 IV); Къ литературѣ рождественськихъ й пасхальныхъ виршъ (1888, I — III); Слово о полку Игоревѣ какъ памятникъ дружинной поэзій древней Руси (1895, XII). Займав ся також студіями мови і видав окремою книжечкою „Обзорь особенностей малорусской рѣчи. Питанню про літературну мову присьвятив статті; „Подведемъ итоги!" (Къ випросу о литературномъ XII) та: „Рѣшень л ипроф. Т. Флоринськимѣ вопросъ о книжной малорусской рѣчи" (1900, I) в полемічним характером, але написані дуже живо.

До сього додаємо, що в Києві-ж розстріляли большевики також відомого україножера, вислуженого професора університету, **Т. Фльоринського,** що був якийсь час цензором українських видань та давав ся їм у знатє. Він був одним із тих, що не допустили українських референтів, на археольоґічнім конґресі в Києві 1899 р. та надрукував тодіж у „Кіевлянин-і" ряд статтий проти української літературної мови, які випустив і окремою брошуркою п. з. „Малорусскій языкъ и україньско-руський литературный сепаратизмъ". Не прочував тоді, що та висьмівана ним мова залунає 20 літ пізнійше в окремім українськім університеті в Києві. Свою ненависть до українства доводив він майже до абсурду. В 1907 р. видав книжку „Славянское племя", в якій признає самостійність не тільки Сербам, Хорватам і Словінцям (хоч по його теорії вони повинні бути одним народом) але й Словакам і лужицьким Сербам і навіть Кашубам, тільки Українцям ні. Праця вийшла така тенденційна, що петербурська Академія Наук відмовилась її друкувати і замовила працю на тусаму тему в Чеха, проф. Л. Нідерле, яку й видала 1910 р. п. н. „Обозрѣніе современнаго славянства". Т. Фльоринський писав доволі богато, а за найліпшу його працю уходять: „Лекціи по славянскому языкознанію" у двох томах. Поза тим можна зазначити: Южные Славяне и Византія во второй четверти XVI в.; Памятники законодательной дѣятельности Душана, царя, Сербовь и Грековъ; Изученіе болгарськой народной старины; Западные Славяне въ началѣ и концѣ XIX в. і инші. В.

ВИКАЗ ПОЛОНЕНИХ.

(Табор полонених в Стшалковій. — Strzalkowa, Slupce ad Kalisz).

Хор. Андрушук Роман, Леташів, хор. Бабій Василь, Долина, чет. Бабяк Панько, Студенець, Перемишль, отм. Бородаєвич Волод., Збараж, хор. Бойко Іван, Туринка, Жовква, хор. Берник Карло, Стрий, Ванджарук Мих., Усте н. Прутом, Снятин, пор. Вандакевич Адам, Станиславів, хор. Викоцький Мих., Пнятин(?), Самбір, пор. Гребовський Маркіян, Самбір, чтр. Губицький Евген, Збараж, чтр. Гладишевський Іван, Ляцькі Шляхи, Товмач, пор. Гавир Вільгельм Августдорф, Снятин, сот. Гошко Мик., Броди, пор. Дубит Павло, Зубків, Сокаль, чтр. Долинний Андрій Скварява, Золочів, хор. Дуда Мих., Верхна, Калуш, хор. Деркач Пилип, Ст. Баби, Красне, чтр. Жевко Юрко Ягольниця, Чортків, пор. Жегалович Тадей Новий Топорів, хор. Затонський Олекса, Грималів, Скалат, хор. Ільчук Корнило Пукачівці, Станиславів, чтр. Івановський Василь Гозина, Мостиска, п. хор. Іваник Степан Мігова, Добромиль, чет. Колодій Іван Бушковичі, Перемишль, пор. Коцьолок Мих. Гонятичі, Нижанковичі, хор. Каливотка Павло Медика, пор. Костриш Юрко Стр. Самбір, вор. Кипріян Іван Немирів, Рава Руська, хор. Крутій Гриць Перекопана, Перемишль, чтр. Кузьмич Антін Коломия, хор. Касараба Мик. Бібрка, п. хор. Коропій Мик. Воютичі, Самбір, хор. Кузьма Зенон Плугів, Золочів, пор. Котик, інж. Лучків Віктор Львів, (інтернований), хор. Лісевич Гринь Львів На Байках 25, чтр. Лавніковський Омелян Гортінець, чтр. Мороз Омелян Борния, Турка, пор. Миськів Семен Якторів, Перемишляни, хор. Матковський Осип Пчани, Жидачів, чтр. Микитина Антін Чернівці, чтр. Миколайчук Волод. Торки, Медика, пор. Мойсович Маркіян Надвірна, пор. Мартинець Волод. Львів, Дун. Борк. 4., хор. Макар Станисл. Вільховець, Бережани, п. полк. Папп de Janosi Віденъ, Schofferg 25., хор. Петрук Іван Жабє, Косів, хор. Пашко Василь Пруси, Лука, Самбір, чтр. Посікира Мик. Олетичі Тішанів, хор. Посікира Іван Олещин, Тішанів, хор. Прицкий Гриць Кудерявні, Кам. Струм., хор. Рибачук Осип Кристинопіль, пор. Рогошевський Іван Перемишль, хор. Созанський Евстах Самбір, пор. Стасишин Карло Біл. Велика, Лука, хор. Сиракула Мик. Соколя, Мостиска, чтр. Терлецький Осип, Хирів, хор. Цюпка Побурани, Буск, чтр. Яріш Антін Новосілка, Гусаків, хор. Якобчук Евстах, Тартаків, Сокаль, хор. Яремко Степан Мшанець, хор. Яворський Маріян Городенка.

В кождій українській хаті повинна находити ся часопись „Свобода".

СУХОТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Товариство „Нешенел Туберколозіс Асосіейшен", яке вже довгі літа провадить завзяту боротьбу з сухотами в Злучених Державах, перевело статистику сухітників, котра виказує, що ся заразлива недуга вбиває річно більше ніж 150.000 людий в Злучених Державах. Кождої третої мінути вмирає одна людина хора на сухоти. Найбільше людий вмирає між 16-тим а 45-тим роком житя. Вмирають саме тоді, коли вони найбільше потрібні для громади і краю.

Сухоти є одною з тих заразливих недуг, котрим дуже сприяє несанітарність. Робітники, що працюють в темних і нечистих заводах, найборше попадають в сухоти. В Злучених Державах нині є більше ніж 1,000.000 сухітників. З кождих сто людий 98 мають в своїм тілі сухітні бакцилї.

Темнота і недбальство є найлучшими приятелями сухіт. Як чоловік не знає стеречи ся перед сухотами, або просто не дбає про себе, то він дуже легко набуває сю седугу.

Сухоти загрожують американському народови. Медична наука богато причинила ся до спиненя сеї хороби, але крім того однако 150.000 людий річно паде жертвою сухіт. Кожда трета особа у віці від 16 до 45 літ вмирає від них. Сі числа осягнені з достовірних жерел і основані на фактах. Вони є сумні, але правдиві, і в порівнаню з попередними роками то досить сприяючі.

Протисухітну акцію в Злучених Державах веде „Нешенел Туберколозіс Асосіейшен". З розкиненими по всім краю своїми відділами згадане товариство становить сей вал, який усею своєю силою зберігає американський нарід перед сухотами.

Дослід показав, що сухоти є робітничою хоробою. Велика більшість сухітників належить до робітничої кляси. Сухоти поширяють ся і в той спосіб, як робітник хорий на сухоти женить ся, з бігом часу сили його опускають, він перестає працювати, посилаючи до фабрики свою жінку, де вона також падає жертвою сеї недуги, і тоді обоє стають тягаром суспільности.

„Нешенел Туберколозіс Асосіейшен" якраз тепер зачинає дуже широку акцію в напрямі осьвідомленя американського громадянства, як стеречи ся і лічити ся від сухіт.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ З КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. І ОКОЛИЦІ!

Заходом тов. „Запорожська Січ" і тов. Тараса Шевченка
відбудеть ся
В СУБОТУ, 4. ЖОВТНЯ 1919 Р. в Українській гали під ч. 41 Розевелт Аве., Картерет, Н. Дж.
дуже гарне представлене

ХТО ВИНЕН
драма в 3-ох діях.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Чайка	Д. Курик
Олена	Зофія Клебан
Марійка	М. Максимович
Петро	П. Макидон
Іван	П. Мичишин
І. Сват	Я. Боковий
ІІ. Сват	Г. Ячишин

Поліціянти: Д. Макович і Я. Кавалевич
Парубки, кількох газдів і газдинь.
Режісер П. Макидон.

Дорогі Родимці! Се дуже гарне і поучаюче представлене, котре відограєть ся перший раз в Картерет, тому просить ся Українців з сеї місцевости і околиць прибути як найчисленнійше. Хто не прийде, той певно пожалує. 117-18

Початок о годині 7.30 вечером.
По представленю наступить БАЛЬ.
Тикети по 25 і 35 центів.

ДО УКРАЇНЦІВ В ДІТРОЙТ І ГЕМТРАМК, МІШ.

Щоби принести якусь реальну користь для України, завязав ся в Дітройт, Міш., комітет, котрий взяв собі за ціль вибрати здібнійших молодих людий, дати їм ширше образоване, яке дають старокраєві середні школи (низша гімназія і учительський семинар) і післати їх, коли прийде відповідний час, на Україну, щоби вони могли принести більший хосен для свого народу.

Предмети науки є слідуючі: 1. Українська мова, граматика і література. 2. Історія України. 3. Історія всесьвітна. 4. Географія. 5. Аритметика і геометрія. 6. Фізика і хемія. 7. Зоольогія і ботаніка. 8. Мінеральогія. 9. Соматольогія. 10. Педагогіка. 11. Господарка.

Наука відбуваєть ся вечерами 4 рази в тиждень від 7.30 до 10.30 в льокали тов. „Воля" при ул. Ст. Джан ч. 12.

В школі наша будучність!

Хто хоче вчити ся, повинен зголосити ся як найскорше, бо школа вже ведеть ся від 15. вересня б. р. 117-18

Шкільний Комітет.

МУЗИЧНИЙ КУТИК.

ВІДОЗВА

ДО ВСІХ СПІВОЛЮБИВИХ УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ.

Музикальні Українції з околиції Ню Йорку, зібрані на нарадах дня 28. вересня 1919 р. в У. Н. Домі в Ню Йорку, заснували з великим одушевленем загальну музичну організацію — **„Український Музичний Союз в Америції"**.

Цілию сеї організації є зєднати в одну сьвідому громаду всіх співолюбивих Українців і Українок, які жиють по ріжних місцевостях широкої Америки, і з тими людьми розпочали по наших громадах просьвітну діяльність запомочию співу і музики.

До сеї новозаснованої організації ми кличемо всі українські співацькі і музичні товариства та драматичні кружки в цілій Америці, а зокрема всіх тих наших поодиночих людий, котрі цінять свою пісню-думу, свої народні мельодії і музичні твори своїх українських композиторів. Коли наша суспільність зрозуміє вагу і значінє „Українського Музичного Союза", то ся організація може в короткім часі зробити велике добро для українського народу. З діяльности сеї організації будуть користати не тільки наші поодинокі громади, які інтересують ся музикою, але ся діяльність познакомить і ріжних чужинців з нашими рідними звуками, з нашою прекрасною піснею, якою широкий музичний сьвіт незвичайно одушевляєть ся. Коли будемо, так як доси, стояти люзом, робити свою музичну роботу одинцем, а хочби й невеличкими ґрупами, то з такої роботи не буде великої й визначної користи для загалу. Инакше воно буде, коли ми всі — чи то поодинокі люди, чи цілі товариства — обєднаємо ся в одну сьвідому музичну громаду. Одна сьвідома громада, опираючи свою роботу на однакових статутах, зробить за один рік те, чого поодинокі особи не вспіють зробити і за десятки літ.

Просимо не забувати, що „Український Музичний Союз" не є оснований для якихсь інтересів поодиноких осіб. Всі урядники сеї організації зобовязали ся прилюдно працювати **безплатно** й без ніякої для себе винагороди. Вони в тій організації будуть мати лише такі права і такі привілеї, як і всі прочі члени. Всі урядники резиґнують також з всякої пустої слави, бо тут не розходить ся о ніякі „ґонори", але о реальну й видатну працю для свого рідного народу.

Родимці! Скажіть, просимо: Чи Ви годите ся на те, щоби в Америці істнував „Український Музичний Союз"? Чи Ви годите ся на те, щоби до того „Українського Музичного Союза" належали всі наші співацькі і музичні товариства та драматичні кружки? Чи Ви годите ся вступити до сеї організації самі і заохочувати до неї других? Чи Ви годите ся, щоби ся новозаснована організація взяла ся щиро й охотно до тої благородної роботи, яку вона собі намітила?

Земляки! Підопріть морально й матеріяльно нашу добру волю, а переконаєте ся в недалекім часі, що всяка Ваша поміч не пійде на марне. Ми обіцяємо взяти під зрілу розвагу всі Ваші поради й уваги в справі діяльности „Українського Музичного Союза", подамо Вам до відома цілий статут сеї організації, познакомимо Вас з усіми нашими плянами — словом: зробимо все, щоби Ви знали, які є Ваші права й обовязки і яку користь будете мати тоді, коли станете членами „Українського Музичного Союза".

На останних зборах ухвалено, що кождий поодинокий член „Укр. Муз. Союза" буде платити до головної каси 10 (десять) центів на місяць. За сі гроші дотичний член має право до відповідного опусту при закупні нот, підручників і взагалі музичної літератури, яку видавати-ме „Укр. Муз. Союз". Приймаємо з подякою і добровільні жертви від українських товариств або від поодиноких добродіїв, і з кождого цента зобовязуємо ся дати публично (на зборах і в часописях) точний рахунок.

Родимці! У Ваших руках доля новозаснованого „Українського Музичного Союза". Яким Ви сей Союз зробите, то таким він і буде.

Всякі письма, чеки і моні ордери просимо засилати на отсю адресу: **Ukrainian Musical Association, 298 Belmont Ave., Newark, N. J.**

ЗА ГОЛОВНИЙ УРЯД УКР. МУЗ. СОЮЗА:

М. І. Едельман, предс.
О. Стеткевич, секр.
Г. Мельник, кас.

ЗВІТ ІЗ ОСТАННИХ МУЗИЧНИХ ЗБОРІВ.

В неділю, 28. вересня б. р., відбули ся в Укр. Нар. Домі в Ню Йорку другі загальні збори тих людий, які інтересують ся українською музикою.

На сих зборах були репрезентовані отсі музичні товариства з околиці Ню Йорку: 1. Українська Робітнича Музика в Нюарку, Н. Дж. (пп. Іван Вовк і Гаврило Мельник). 2. Тов-о музичне ім. Нижанковського в Джерзи Сіти, Н. Дж. (п. Василь Матвіяс). 3. Тов-о співацьке ім. Лисенка в Джерзи Сіти, Н. Дж. (п. Антін Зубрей). 4. Українська банда тов-а „Зап. Січ" в Пасейку, Н. Дж. (пп. Василь Отинюк і Стефан Маїк). 5. Тов-о співацьке ім. Лисенка в Пасейку, Н. Дж. (п. Стефан Маїк). 6. Українська Народна Банда в Елізабет, Н. Дж. (пп. Михайло Гринишак і Онисько Пасічник). 7. Український Музичний Кружок тов-а ім. „Поморяни" в Ню Йорку (п. Стефан Костоловський). Усі ті товариства мають разом 175 членів.

Крім поданих висше відпоручників поодиноких товариств на зборах явило ся також кілька гостий.

Наради отворив о 4-тій годині пополудни голова Тимчасового Комітету, проф. Едельман. Він у своїй промові наперед привитав присутних, а відтак говорив про проектований великий концерт та про ріжні инші віли музичного товариства. Страху тут жадного нема і не повинні би бути ніякі перепони, бож музичне товариство не буде займати ся ніякими політичними чи партійно-клясовими справами. Опираючи ся на відомий американський клич: „гелп юрселф", ми мусимо обмежити ся на свої власні сили і мусимо собі взаїмно помагати. Коли ми всіх співолюбивих Українців в Америці згуртуємо в одно музичне товариство, то з того вийде для нашого народу велика користь. Ми можемо легко допровадити в короткім часі до того, що наші музичні чи співацькі товариства будуть грати і співати до ґрамофонів, а в той спосіб широкий музичний сьвіт познакомить ся з нашою незрівнаною піснею. Наше музичне поле стоїть ще доси облогом, а треба конче взяти ся комусь за сю благородну роботу. У нас нема своїх власних друкованих нот (або дуже мало і то звичайно з великими похибками), нема своїх підручників до науки музики, нема ніякої музичної літератури, нема української музичної школи — словом: ми не маємо тут нічого, з чим могли би виступити перед музичним американським загалом. От недавно появила ся тут збірка народних пісень з цілого сьвіта, яку здав відомий американський музик Джан Філіп Суза. У тій збірці є 119 пісень ріжних народностий, але української пісні нема ані одної. Зваживши усе тут сказане, ми приходимо до переконаня, що так дальше бути не може. Ми мусимо вже раз взяти ся серіозно до роботи і надолужити все те що наші попередники занедбали. Коли ми справді почуваємо себе щирими Українцями, то нашим сьвятим обовязком зробити все можливе для найкрасшої в сьвіті української пісні. Початок до сеї благородної роботи мають дати українські музичні товариства в околици Ню Йорку, а коли наша робота буде мати на ціли не особисте, але загальне добро, то нам стануть до помочи всі співолюбиві Українці в Америці.

В дискусії над сею справою перший зголосив ся до слова п. В. Отинюк. Він годить ся вповні з усім тим, що сказав проф. Едельман і просить о пояснене щодо пропонованого великого українського концерту в Ню Йорку й околици. Голова п. Едельман пояснює, що має бути один дірігент до музики, а один до співу. Оба сі дірігенти приготують і розпишуть відповідні ноти, які дадуть до науки місцевим музичним товариствам. Перед самим концертом буде кілька спільних проб, аби ріжні співаки, зглядно музиканти, набрали відповідної вправи в цілім гурті.

При тій нагоді проф. Едельман пояснив також справу контестів.

О. Стеткевич пропонує заложити музичне товариство на цілу Америку.

М. Гринишак каже, що є потрібна музична організація після якогось пляну. Наша пісня імпонує не тільки нам самим, але й чужинцям. Цілию сеї організації було би видавати свій журнал і свої українські композиції. Всі українські музичні, співацькі і драматичні кружки повинні до того товариства належати. Ми повинні подбати о те, щоби чужинці не користали з нашої музики без відповідного для Українців кредиту.

С. Костоловський годить ся з думками всіх передбесідників і проект заснованя загальної музичної організації похваляє.

Г. Мельник пропонує вибрати сталий уряд і взяти ся як найскорше до реальної роботи. Що маємо робити, то робім зараз, а на неприхильні одиниці не зважаймо. Бесідник обговорює справу фінансову і доказує, що новозаснована музична організація мусить мати своє власне видавництво.

І. Вовк годить ся на засноване музичної організації і пропонує наложити на членів відповідні вкладки, аби приступити до реальної роботи.

В. Матвіяс заявляє, що обговорювана справа була йому від самого початку дуже симпатична і тому він буде її з усеї сили попирати.

А. Зубрей думає, що ніхто сьому товариству не може бути противний. Дальше говорить про карність, яка повинна бути між членами музичної організації, а на кінци запевняє присутних, що він дуже охотно буде для сеї організації трудити ся.

С. Маїк годить ся з другими бесідниками і пропонує, щоби в як найкоротшім часі зорганізувати всі українські музичні товариства в околици Ню Йорку.

О. Пасічник каже, що кождий Українець повинен сю справу підперти. Треба вибрати сталий уряд і приступити до роботи. Музичний союз є конче потрібний, бо лиш організація може нас вкупі тримати.

Ілько Квасниця годить ся на заложене центральної музичної організації і пропонує вибрати статутову комісію, яка мала би приготовити відповідний чартер і статут. До сеї організації треба завізвати всі українські товариства в Америці, які занимають ся музикою.

Присутні ухвалили одноголосно заснувати центральну музичну організацію.

В. Отинюк пропонує, аби назва сеї організації звучала: „Український Робітничий Музичний Союз". М. Гринишак се внесене підпирає, бо така назва робітництву більше заімпонує.

Проф. Едельман є за тим, аби музична організація називала ся: „Український Просьвітний Музичний Союз".

О. Стеткевич ставить внесене, аби сю організацію назвати: „Український Музичний Союз в Америці".

По оживленій дискусії, в якій кождий з внескодавців пояснював і обстоював своє внесене, ухвалено, що новозаснована музична організація має називати ся: „Український Музичний Союз в Америці".

Після того вибрано статутову комісію, до якої увійшли: Стеткевич, Зубрей, Вовк, Гринишак і Отинюк.

До уряду зістали вибрані: М. І. Едельман, предс.; С. Костоловський заст. предс.; О. Стеткевич, секр.; Г. Мельник, кас.; І. Пасічник, М. Гринишак і В. Отинюк, контрольори; А. Зубрей, головний організатор.

В дискусії над правами й обовязками членів „Українського Музичного Союза" постановлено між иншим, що кождий член сеї організації буде платити місячно по 10 центів, а за се дістане відповідний опуст при закупні музичної літератури, видаваної „Укр. Муз. Союзом".

Ухвалено одноголосно устроїти найдальше в марті 1920 року великий український концерт в Ню Йорку. Дірігентом до музики вибрано проф. Едельмана, а дірігентом до співу О. Стеткевича.

По вичерпаню денного порядку голова подякував присутним за участь на зборах і замкнув наради.

Осип Стеткевич,
секр. зборів.

(Від Редакції: З недостачі місця статя п. Едельмана про „глибокий віддих" буде поміщена в слідуючім суботнішнім числі „Свободи").

ЗАПРОШЕНЄ СПІВАТИ З ВЕЛИКИМ ХОРОМ.

Співацький Народний Союз (People's Choral Union) запрошує отсим всі хори і співацькі товариства з Ню Йорку і околиції взяти участь у великім сьвяточнім концерті, на якім буде виконаний знаменитий твір п. з. „Месія".

Співацький Народний Союз (People's Choral Union) є публичною організацією, заснованою 26 літ тому взад д-ром Фр. Демрошом. Через весь час свого істнованя була ся організація надзвичайно активною у всіх музичних виступах в Ню Йорку.

Союз сей уладжував не тільки концерти для народу, але рівнож давав нагоду тисячам співаків брати участь у виконуваню славних музичних творів.

Проби відбувають ся кождої середи о 8-мій годині вечером в Народній Школі (Public School) ч. 27, при 42-гій улици на схід від 3-тої евені, почавши від 6-го жовтня с. р.

Всі ті, що співають з нот, коральні співаки і члени співацьких товариств, повинні прийти.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошеня женитьби не приймаєсь).

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Наради копальників з углекопами.

В Бофало, Н. Й., відбувають ся тепер наради між представниками властителїв копалень і углекопами. Наради будуть тягнути ся майже цїлий місяць жовтень. Мають ся полагодити питанє майнерського страйку, який має вибухнути 1-го падолиста, на случай, як копальники відмовлять домаганям углекопів. Як вже звісно, углекопи домагають ся 60% підвишки платні, 5 днїв працї тижнево і 6 годин працї денно. Крім сих трох домагань є ще инших десять, які дуже непокоять властителїв копалень. На конференції в Бофало, яка репрезентує лише копальників і углекопів з копалень мягкого угля з Іллїнойс, Індіяни, Огайо і західної Пенсильванії, сказали представники копальників, що домаганя углекопів ніяк не можуть бути приняті в теперішній формі. Компанії, кажуть вони, нїколи не можуть згодити ся на 60% підвишки. Справа підвишки є найбільше пекучою. Щоби її якнебудь полагодити, вибрано спеціяльну комісію, до якої входить 16 членів, половина від копальників, а друга половина від углекопів. Копальники не хочуть страйку і вони старають ся полагодити всї непорозуміня ще перед кінцем сього місяця. Вони остаточно годять ся на якусь підвишку, але не на 60%. Кажуть, що робітники в копальнях побирають достаточну платню на своє житє і на ощаджене, про що сьвідчить те, що майнери закупили богато „Ліберти" бондів. Провідники углекопів кажуть копальникам, щоб вони не опирали ся на тім факті, бо майнери купували бонди не тому, що мали подостатком гроший, але тому, що були патріотичними горожанами або мешканцями сього краю. Вони купували бонди, відбираючи собі дуже часто кусень хлїба з уст. Провідники майнерів стали на тім, що бажана підвишка мусить наступити, бо в противнім разі углекопи вийдуть на страйк 1-го падолиста.

Мурин дістав 30 літ криміналу за знасилуване білої женщини.

Мурин Джеймс Вайтінґ, фармерський робітник в Мерчентвіл, недалеко Кемден, Н. Дж., зістав засуджений на 20 до 30 літ тяжких робіт в арешті за знасилуванє Марії Моцій, 31-літної білої женщини, жінки робітника і матери пятьох дітий. Вайтінґ знасилував Марію Моцій минувшого понеділка рано, коли вона повертала з Кемден домів. Мурин, котрий працював на фармі, їхав дорогою з тачками. Він напав на безборонну женщину з заду, вхопив її за горло і затягнув у траву. Про се оповіла в суді знасилувана. Вона не памятала, що опісля з нею стало ся. Коли опамятала ся, Мурина вже коло неї не було. Коли товпа довідала ся про сей злочин, хотїла злїнчувати Мурина. Він однак утечею спас ся від смерти. Втікаючи через поля Мурина зловив поліцай і припровадив до арешту. За вісім годин по арештованю суд присяглих в Кемден зібрав ся на спеціяльну сесію і протягом 38 мінут засуджено Мурина на 20 до 30 літ тяжкого криміналу. Дві години по засуді виновник почав відпокутовувати кару в стейтовім арешті в Трентон.

Вайтінґ признав ся до вини. З початком він старав ся оправдати себе то сим, то тим. Казав, що він помилив ся, бо знасилувану взяв за чорну дівчину, яка мала в той час вийти до нього. Опісля знова казав, що не міг повздержати ся від поповненя акту, бо в тій хвилї він стратив самовладу і ним „запанував злий дух". При розправі було лише два сьвідки. Знасилувана женщина і поліцай, котрий арештував Вайтінґа. Знасилувана відразу розпізнала виновника. Коли судія, вказуючи пальцем на Вайтінґа, поспитав Марію Моцій, „чи він тебе знасилував?", — вона відповіла, закриваючи рукою очи: „Так, він, заберіть його проч". Инших питань судія не ставив вже знасилуваній. Проголосивши вирок, судія сказав до засудженого: „Вайтінґ, у засуді за такий злочин не робить ріжниці який ти є, чи чорний чи білий. Злочин є злочином. Такі люди, як ти, є небезпечні для суспільности". Вайтінґ вислухав засуд і коли судія спитав його, що має сказати перед закінченем розправи, він проголосив: „Нічого, лише оборони мене перед товпою".

Державні довги Злуч. Держав з кінцем серпня 1919 виносили 26.596,701.648 долярів; державні довги Мексика виносять 500,000.000 долярів.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Пращальна візита гр. Тишкевича у папи.

Перед своїм відїздом до Парижа, ґраф Михайло Тишкевич, бувший український посол при Ватиканї, а тепер голова дипльоматичної місії у Франції і голова української мирової делеґації в Парижи, був принятий папою на приватну авдієнцію в неділю, 3-го серпня 1919. Сьвятійший Отець заявив йому своє обурене з приводу поступків Поляків з українськими сьвящениками в Галичині. Порівнуючи їх до акції Німців у Бельґії, — він запевнив, що звертав ся з протестом до нунція в Польщі, монсіньора Ратті, і до польського посла при Ватиканї. На слова ґрафа Тишкевича, що монсіньор Ратті має репутацію польонофіла, папа відповів: „Однак власне монсіньор Ратті запевнив мене, що Поляки не вправі у своїх відношенях до Українців". Вкінци папа подарував гр. Тишкевичови, котрого взагалї приняв незвичайно почесно, свою фотоґрафію з благословенством і власноручним підписом. Таксамо кардинал Ґаспарі, папський міністер заграничних справ, подарував гр. Тишкевичови свій портрет з відповідним власноручним написом і ще раз запевнив його, що св. престол стоїть за самостійностию України на основі права народів розпоряджатись своєю долею. За Україною енерґічно висказалась Орієнтальна Конґреґація, а особливо президент Орієнтального Інститута о. Дельпуш, тепер висланий леґат до Кавказу і Вірменії. Він сказав: „Пій IX. вже давно вимовляв Полякам їх переслїдуваня Русинів і їх відношеня до української церкви". На просьбу ґрафа Тишкевича папа звернув ся до свого леґата в Парижи, монсіньора Чезетті, щоби той підтримував справу України на мировій конференції.

Віденська „Воля", з 6-го вересня 1919, доносить: Директорія відкликала на Україну міністра заграничних справ Темницького, берлінського амбасадора Порша, римського амбасадора Антоновича і бувшого мирового радника Матюшенка.

Місія в Білгороді.

Правительство директорії вислало до Білгороду, столиці Югославії, дипльоматичну місію під проводом Дмитра Дорошенка, бувшого міністра заграничних справ в правительстві Скоропадського. До часу іменованя міністром заграничних справ у правительстві Скоропадського Дорошенко був членом партії українських федералістів. Ся партія заборонила була Дорошенкови приняти портфель з рук Скоропадського. Колиж Дорошенко не послухав заборони партії, партія виключила його з ряду своїх членів. Однак Дорошенко, принимаючи портфель міністра заграничних справ, руководив ся не партійностию, але національним почутєм. Він бояв ся, щоб таку важну позицію не взяв у свої руки ворог українського народу. З початком він старав ся вірити, що Скоропадський хоче самостійної України. Колиж опісля переконав ся, що Скоропадський не лише не думає про сильну независиму українську державу, але змагає до відбудованя сильної „єдиної і неділимої Росії", Дорошенко виступив з кабінету, що богато причинило ся до упадку Скоропадського.

У Відни пробуває тепер кілька визначних українських дипльоматів, котрі чекають нових назначень.

Галицькі учителї в українських школах.

Віденська „Воля" доносить, що міністерство народної осьвіти при правительстві директорії приняло на службу в українськім шкільництві богато професорів та директорів ґімназій з Галичини: Алиськевича, з Перемишля; Бойнина, з Чорткова; Гнатишака, з Золочева; Ґусака, з Бережан; Білинського, з Сокаля; Бабяка, з Бережан; Біршака, з Дрогобича, і Пігута, директора учительського семинара з Чорткова.

У Відни засновано „Закордонний Союз Української Державности". Також засновано „Комітет для Розслїджуваня Польських Зьвірств на Україні".

На основі большевицької статистики, врожай на Україні має дати сього року 1.004,144.043 пудів збіжа.

ВСЯЧИНА.

Коли одного адвоката поспитали, чи він любить „геш", ріжна мішанина з меленого мяса), він сказав, що найперше хотів би знати кухара, а опісля дав би відповідь...

Фордів тижневник „Дірборн Індепендент", згадуючи про старий вік і сильне здоровле французького премієра Клемансa, каже, що „чоловік у 80-тім роції житя може виглядати незвичайно здорово, однак він не конче мусить бути наймудрійшим чоловіком в сьвіті".

Ще кілька літ тому місто Сінсінати, Огайо, кликали жартом „Поркополіс", тому, що воно було центром мясної продукції.

---

70 літ тому російська поліція арештувала кождого чоловіка, що носив бороду, бо бороду уважано за революційний знак.

В цілім сьвіті є 475,000.000 штук рогатої худоби, з того 70,000.000 у Злучених Державах; 500,000.000 штук овець є в сьвіті, з того 50,000.000 у Злучених Державах; 180,000.000 штук безрог є в сьвіті, з того 65,000.000 у Злучених Державах.

День 11. падолиста кождого року Велика Британія назначила Днем Мира по всіх своїх кольоніях.

Каже вашінґтонська ґазета „Адвокат Мира": „Одна нюйорська ґазета є щодо скількости сторін далеко більша ніж 50 французьких ґазет, але 50 американських ґазет мають меньше основних інформацій ніж така французька ґазета, як „Матен" або „Фіґаро".

Від 1-го цьвітня 1918 до 31. марта 1919 року у Злучених Державах згинуло від холери 2,815.004 штук свиний, вартости 62,042.688 долярів.

В XIV. столїтю у Франції уживано шкіряні гроші.

Слово „тарифа", яке означає скалю цла, наложеного на імпортовані й експортовані товари, взято від Тарифи, місточка в полудневій Еспанії, де старинні Мури стягали податок від своїх кораблїв, які вїздили до і виїздили з Середземного моря через Ґібральтарський пролив.

Чоловік жиє пересічно 38 літ.

Загальне число Жидів в цілім сьвіті обчисляють на 14,-000.000 душ, з того 5,000.000 має осїсти в Палестині.